

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἰτησία: — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδοῦ Σταδίου 32.

16 Αὐγούστου 1887

Τόμος ΚΑ'.

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ

(Ἑθνοπορικαὶ σημειώσεις.)

[Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Β.

Πόλεις τινὲς περιβάλλονται, διὰ τῆς μαρμαρίνης τῶν μνημείων των στολῆς, μεγαλεῖον ἢ ἠρωαῖσμόν, καὶ ὃ διὰ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν πνέων ἄνεμος ἀνακινεῖ, μετὰ τῆς ἱερᾶς κόνεως των, τὰς μεγάλας τοῦ παρελθόντος ἀναμνήσεις, ἀνεγείρει εἰς ψίθυρον τὰς ἐν αὐτοῖς ἀκουσθεῖσας, τὸ πάλαι, φωνάς.

Πόλεις τινὲς αὐστηραὶ καὶ πένθιμοι διὰ τῶν δεικνυόντων τὸν οὐρανὸν κωδωνοστασίων των ἀνάγουσι τὸ πνεῦμα ὑπὲρ τὴν γῆν, πρὸς τὸν Θεόν.

Πόλεις τινὲς εἰσὶ σχολαστικαί, ἄλλαι τυχοδιώκτιδες· τινὲς ἀφηνίχονται τερετίζουσαι φαῖδρον ἄσμα, κατοπτρίζουσαι εἰς τὰ ὕδατα τοῦ κολπίσκου των, ὡς νεάνιδες εἰς τὸν καθρέπτην των· ἄλλαι καταπίπτουσι τὴν ἐσπέραν συντετριμμέναι ἐκ τοῦ μόχθου· τινὲς, ἐλαφραί, ἔχουσαι πολλὴν καρδίαν καὶ δίολου νοῦν, κατακλίνονται ὑπὸ τοὺς ἤχους κιθάρας, ψιθυρίζουσαι φράσεις ἔρωτος.

Τὸ ὑπὲρ τὸν Βῶλον πλανώμενον ὄνειρον εἶνε τὸ χρῆμα. Ἐκ τοῦ καπνοῦ τῶν τριῶν ἀτμοκινήτων ἀλευρομύλων καὶ τῶν δύο σιδηρουργείων του, ἐκ τοῦ ἐπὶ τῶν δύο μεγάλων ἀποβαθρῶν καὶ τῆς εὐρείας προκυμαίας συνωστισμοῦ ἀνθρώπων πάσης προελεύσεως, ἐκ τοῦ βαρέος ἄσθματος τῶν ἐκφορτονόντων ἀτμοπλοίων, ἐκ τῶν πληρουσῶν τὸν λιμένα κραυγῶν τῶν ναυτῶν καὶ τῶν λεμβούχων, ἐκ τῶν διασχιζόντων τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ἀγυῖας ἀχθοφόρων, ἐκ τοῦ τριγμοῦ τῶν φορτηγῶν ἀμαξίων, ἐν σάκκοις, ἐν βαρελίοις, ἐν κορινίοις, ἐν ἀσκοῖς, ἐν δέμασιν, ἐν πίθοις, μεταφερόντων σῖτον, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, κοικούλια, μῆλα, γώμηλα, κάστανα, ἐκπέμπεται φλογερά τις μέριμνα πρὸς ἀπόκτησιν κέρδους, νυχθημέρος πόθος πόλεως ἧτις ἐγείρεται τὴν αὐτὴν ὅπως τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀπελλοῦ: οὐδεμία ἡ-

μέρα ἄνευ γραμμῆς, μεταβάλη ἐπὶ τὸ ἐμπορικόν: Οὐδεμία ἡμέρα ἄνευ δραχμῆς.

Ὁ Βῶλος εἶνε ἡ καρδία τῆς Θεσσαλίας—οὐχὶ ὑπὸ τὴν τετριμμένην αἰσθηματικὴν σημασίαν ἀλλ' ὑπὸ τὴν φυσιολογικὴν— ἀποστέλλων εἰς ἀπομεμακρυσμένους λιμένας τὰ προϊόντα τῶν καταφύτων καὶ καταρρῦτων θεσσαλικῶν πεδιάδων καὶ κοιλάδων δέχεται διὰ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκπέμπει μέχρι τῶν ἀπωτάτων χωριῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Νοτίου Μακεδονίας, διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, δι' ἡμιόνων ἢ πλοιαρίων καφὲν καὶ ζάχαριν, ὑφάσματα καὶ χειρόκτια καὶ ἐνίοτε θιάσους γερμανίδων, ὧν ἐπιτρέπεται ἡ εἰσαγωγή μεθ' ὅλας τὰς περὶ φυλοζήρας διατάξεις.

**

Ἡ πόλις εἶνε νεότευκτος· τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐπιχωστον ἡμισυ μέτρον μέχρις ἐνός. Αἱ οἰκίαι, αἱ περιταϊνιούσαι τὴν παραλίαν ἰδίως, εἰσὶ λιθοκτιστοὶ καὶ κομψαί, ὑψηροῦ δὲ καὶ καλλιμαρμαρά τινα μέγαρα δὲν θὰ δυσηρμόστου τὸ παράπαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου.

Ἀμέσως ἐννοεῖ τις ὅτι βαδίζει ἐν πόλει πλουσίων. Καὶ ὄντως, πολλοὶ τῶν κατοίκων τοῦ Βῶλου, δραστήριοι καὶ εὐφύεστατοι, ἐμπορευόμενοι ἐν Αἰγύπτῳ βάμβακα, μέταξαν, γεννήματα, ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὴν γλυκειὰν πατριδα πλήρεις συγκινήσεως καὶ λιρῶν, λησμονοῦντες τοὺς Φελλάχους καὶ τὴν ῥυπαρότητα των ἐν μέσῳ τῶν λευκῶν τοίχων ὠραίου οἴκου, βλέποντες μετὰ τόσῃν νοσταλγίαν ἀναθρόσκοντα τὸν καπνὸν τῆς ἐστίας των, οὐχὶ μακρόθεν ὡς ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλ' ἐκβάλλοντες τὴν κεφαλὴν των τοῦ παραθύρου καὶ ἀναβλέποντες πρὸς τὴν στέγην των.

Τοιοῦτοι δ' εἶνε οὐ μόνον τοῦ Βῶλου ἀλλὰ καὶ τῆς Μακρονήσας καὶ τῆς Πορταρίας καὶ χωριῶν τινῶν τῆς Ζαγοράς οἱ κάτοικοι, θεμελιοῦντες ἐν τῷ γενεθλίῳ ἐδάφει τὴν ἀγάπην των διὰ μεγαλοπρεπῶν σχολείων, διὰ περικόμφων οἰκοδομῶν λευκαζουσῶν διὰ μέσου συνηρεφῶν δένδρων. Ἐν ταῖς εὐπορούσαις ταύταις κόμαις, μολονότι ὁ πολιτισμὸς δὲν συνεπιβίβει νὰ κάθηται ἐπὶ τῆς βίχως ἡμιόνων, δι' ὧν ἐκτελεῖται ἡ εἰς τὰς ἀποτόμους ἀνωφερίας τοῦ Πηλίου ἀνάβα-

σις, ἐπικρατεῖ ἀνάπτυξις καὶ πολιτισμός. Ἡ Τσαγκαράδα μάλιστα ἐκ τοῦ ὕψους τῆς ἐπιδεικνύει ὑπερῆφάνως πρὸς τὸ Αἰγαῖον καὶ ἐν κλειδοκύμβαλον.

Καὶ ὅμως ἀπίστευτον ἐν πόλει ἦν κοσμοῦσι τοιαῦτα περικαλλῆ κτίρια, ἐν ἧ ὄλβιοί τινες ἔχουσι δύο καὶ τρία μεγαλοπρεπῆ μέγαρα, ὁ τὸν μικρότερον οἶκον ἔχων—καὶ τοῦτον μονάκριβον—εἶνε ὁ Θεός.

Δι' ὅκτῳ καὶ ἡμίσειαν χιλιάδας κατοίκων, ἐξ ὧν μόλις οἱ πεντακόσιοι εἶνε Ἑβραῖοι καὶ Τοῦρκοι, διὰ πληθυσμὸν * κινήτων τῶν ἀποθιβαζομένων ἐπιβατῶν, τῶν διερχομένων ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὰ χωρία τῶν Θεσσαλῶν ἢ Μακεδόνων, τῶν ναυτῶν τῶν ἀγκυροβολούντων πλοίων, τῶν κατερχομένων ἀθρόως ἐκ τοῦ Πηλίου δι' ὑποθέσεις τῶν ἢ διὰ τὴν κατὰ Τετάρτην καὶ Σάββατον τελουμένην ἀγορὰν χωρικῶν, εἰς καὶ μόνος ὑπάρχει ναός. Οἱ δὲ κάτοικοι, ἀγαπῶντες τὴν ἄνεσιν, γνωρίζοντες δὲ ὅτι θὰ στενοχωρηθῶσιν ἐκεῖ μέσα, ἀποφεύγουσιν ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ἐκκλησιάζωνται. Ἴσως διὰ τοῦτο ἀνεγείρεται νῦν παρ' αὐτῷ ὑψηλὸν καὶ ὠραῖον κωδωνοστάσιον, ὅπως ὁ κώδων ὑπερκεράμενος ἀπειλητικῶς τῆς πόλεως, διὰ τοῦ παλμώδους ἤχου τοῦ ἀναγκάσῃ τοὺς Βωλιώτας ν' ἀνοίξωσιν εἰς τὰ κατὰστικὰ τῶν καὶ διὰ τὸν Θεὸν μίαν μερίδα.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ ναός τοῦ Ἁγίου Νικολάου, μετὰ ποίας θρησκευτικῆς ἀνυπομονησίας ἀνιδρῦθη! Τῆς Θεσσαλίας ἐπεκάθητο εἰσέτι βαρεῖα ἢ τυραννία, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐνεφώλευον ἐν τῷ φρουρίῳ. Ἐξω αὐτοῦ, εἰς τὰ *Palaià Magazēia*, οἱ δυστυχεῖς *βαρζάδες* ἀποθήκας τινὰς μόνον εἶχον ἐκτισμένας. Ἀπὸ τοῦ 1845 περίπου εἶχον ἀρχίσει νὰ κτιζοῦσι πού καὶ πού οἰκίαν τινὰ παρὰ τὴν παραλίαν. Ἄλλ' οἱ Τοῦρκοι δύσπιστοι εἰς πάντα νεωτερισμὸν ταράττοντα τὴν ναχέλειάν των, φοβούμενοι δὲ μὴ ὁ συνοικισμὸς ἐκεῖνος χρησιμεύσῃ ὡς ὀρηκτῆριον ἐπαναστάσεως, παρεκώλυον αὐτὸν πάσῃ δυνάμει. Ἀπὸ τοῦ 1857 μάλιστα μέχρι τοῦ 1864, χάριν τῆς ἀκεραιότητος τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀπηγορεύθη πᾶσα οἰκοδομία. Πῶς νὰ κτισθῇ, ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν, ὄχι πλέον οἰκία, ἀλλὰ ναός; Οἱ χριστιανοὶ προσέφυγον εἰς τέχνασμα· ἔθαψαν εἰκόνας ἐν ἧ θέσει εὔρηται τώρα ὁ Ἅγιος Νικόλαος, εἶτα ἐξέχωσαν αὐτάς, καταδεικνύοντες πασιφανῶς εἰς τὸν καθῆν ὅτι καὶ ἄλλοτε ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἐκκλησία. Ἀνεγνωρίσθη τότε τὸ κεκτημένον ἱερόν δικαίωμα τοῦ χώματος ἐκείνου, καὶ ἐδόθη ἡ ἄδεια· καὶ ἀνηγέρθη μετὰ ζήλου ὁ ναός, καὶ ἐνετοιχίσθησαν ἐν σπουδῇ ἐπιτύμβιοι ἐνεπίγραφοι λίθοι, μετακομισθέντες ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν ἀκτῆς τοῦ Πελασγικοῦ κόλπου κειμένων Παγασῶν.

* *

Καὶ ὅμως μεθ' ὅλας τὰς ὠραίας οἰκοδομὰς τοῦ ὁ Βῶλος δὲν εἶνε καθολοκληρίαν πόλις *εὐρωπαϊκῆ*, εἰ καὶ οἱ Βωλιῶται, ἀντίθετον ὅλως ἔχοντες γνώμην, προσωνυμοῦσιν αὐτὸν φιλοστόργως *Μικρὸν Παρίσι*. Μετὰ τὴν εὐρεῖαν ἐν τῷ μέσῳ διὰ *καλθηριμίου* ἐστρωμένην λεωφόρον, τὰ χαμηλόστεγα ἐκατέρωθεν κτίρια, τὰ ἀπόζοντα παντοπωλεῖα, τὰ πραγματευτάδικα, τὰ σαρὰφικα, τὰ σανδαλοποιεῖα, τὰ ἀπὸ μακροῦ καλάμου ἐξω τῆς θύρας κρεμῶντα τὸ *πεσκιρι* ἀρχέτυπα κουρεῖα, τὴν ταγγὴν ἀποφορὰν τῶν ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων βαρελίων τῶν *σαρδελλῶν*, τῶν τηγανίζομένων σηκοτίων, τὰς φωνὰς τῶν παζαρευόντων Ἑβραίων, τὰ φέσια ἢ τὰ *σαρίκια* καὶ τὰς πλατείας ζώνας τῶν διαβαίνοντων Τοῦρκων, τὰς πιναρὰς μορφὰς τῶν Τουρκογύφτων, τὰς ἐπὶ τινῶν ὑπερθύρων τουρκικὰς πινακίδας, τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν ἧτις πλήττει τὰ ὦτα τοῦ διαβάτου, τὸ *Μικρὸν Παρίσι* ὁμοιάζει πῶς εἰσέτι πρὸς τουρκικὸν *κασαμπᾶ*, τὴν δ' ὁμοιότητα ἐπιτείνει καὶ ἡ θέα τοῦ πλήρους κιδροφόρων μνημείων τουρκικοῦ νεκροταφείου, καὶ ὁ ἱμάμης, ὁ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἔνδον τοῦ φρουρίου μιναρὲ ἀναμέλτων πρὸς τὴν πόλιν τὸ μελαγχολικὸν *εἶζαρ*.

* *

Ἐν τούτοις ἡ νεαρὰ πόλις ἔννοεῖ νὰ χαρῆ τὰ κατὰ τῆς ἐλευθερίας ὁ φιλόκαλος καὶ δραστήριος δήμαρχος κ. Καρτάλης ἐργάζεται συντόμως ὑπὲρ τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς. Τὸ νῦν σχέδιον ἐχάραξε τὴν περιοχὴν αὐτῆς εὐρεῖαν, ὡς προνοητικαὶ τινες μητέρες βᾶπτουσιν εὐρέα τὰ ἐνδύματα τῶν τέκνων των, ἐκ φόβου μὴ μεγαλώσουν αἴψην, καὶ προτιμῶσαι νὰ περισσεύουν αἱ χεῖριδες ἀντὶ νὰ περισσεύουν οἱ βραχίονες. Ὁ Βῶλος δύναται νὰ ταυνοθῇ ὅσον θέλει, δὲν θὰ τῷ λείψῃ τόπος.

Ἐἴκοσι ὁδοί, παράλληλοι τῇ προκυμαίᾳ, διατέμνουσι τὴν πόλιν διευθυνομένοι ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν· πλὴν δὲ τῶν δύο τουρκικῶν λιθοστρωτῶν λεωφόρων, συνετελέσθησαν τρεῖς ὁδοί, αἱ δ' ἄλλαι δεκαπέντε εἰσὶν ἀπλῶς κεχαραγμένα.

Αἱ ὁδοὶ τοῦ Βῶλου δὲν ἔχουσιν ὄνομα, χαρακτηρισζόμεναι διὰ τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν: Πρῶτος δρόμος, δεύτερος δρόμος, τρίτος δρόμος κλπ. — Πολλαὶ τῶν ὁδῶν τούτων ἔχουσι δίκαιον: εἶνε τόσον ἀρτιγενεῖς αἱ δυστυχεῖς ὥστε δὲν ἐπρόφθασαν νὰ βαπτισθῶσι.

Τὰς εἴκοσι ὁδοὺς—πραγματικὰς καὶ φανταστικὰς—διελαύνουσι πλεῖστοι κάθετοι ὁδοὶ ἐπεστρωμένα διὰ μαρμαρίνων τετραγώνων πλακῶν· αἱ ὁδοὶ αὗται εἶνε στεναὶ τώρα καὶ πινηραὶ, καὶ πολλαὶ ἀναδίδουσιν ἀπόπνοιαν σηπομένων φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν οὐσιῶν, ἀλλ'

αὐτὸ δὲν σημαίνει· ἐπὶ τοῦ χαρτίου, ἐν τῷ σχεδίῳ, εἶνε εὐρείαι καὶ εὐάεροι, ἄνευ πρασίνων τελευμάτων, ἄνευ κλονουμένων ὑπὸ τοὺς πόδας λίθων τοῦ ρεῖθρου, ἐφ' ὧν πατῶν ὁ διαβάτης νὰ πιτυλιζήται δι' ἀναπιδύοντος ὑγροῦ βορβοῦρου.

Πολλὰι στέγαι φαίνονται καταμέλαισαι· εἶνε στέγαι παλαιῶν οἰκιῶν, κεκαλυμμέναι διὰ πλακῶν σχιστολίθου· τινὲς τῶν στεγῶν τούτων εἶνε ἐμβαλωμέναι δι' ἐρυθρῶν κεράμων· αἱ ἄλλαι οἰκίαι, αἱ πολλαί, εἶνε κεραμοσκεπεῖς, ἐπὶ τινῶν δ' ἐκλάμπει τὸ ζωηρὸν χρῶμα τῶν εὐρωπαϊκῶν κεράμων· ἀλλ' αἱ μαῦραι ἐκείναι, αἱ διαστιζούσαι τὴν πόλιν ἐνέχουσι τι τὸ θλιβερὸν καὶ τὸ πένθιμον· καὶ νομίζει τις ὅτι τὰ πεπαλαιωμένα ἐκεῖνα κτίρια, τὰ ἐπὶ τουρκοκρατίας κτισθέντα, περιεβλήθησαν τὸ μέλαν σχιστολίθινον κάλυμμα, πενηθοροῦντα διὰ τὴν δουλείαν . . .

* *

Ὁ Βῶλος, ὁ μὴ ὑποφέρων τὴν στενοχωρίαν, ἔχει εὐρείας πλατείας. Ἐχει μάλιστα ἀρετὰς καὶ τὰς μεταχειρίζεται ὡς ἐπανωφόρια, ἄλλας διὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἄλλας διὰ τὸ θέρος.

Ἡ μία κεῖται παρὰ τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, ὅπου ὑψοῦται ἡ μαρμαρινὴ προτομὴ τοῦ βασιλέως Γεωργίου· ἡ ἕτερα παρὰ τὸν στρατῶνα, ἐν τῇ ἀναπεπταμένῃ παραλίᾳ, μετὰ δειδροφυτείας καὶ κομψῆς διὰ τοὺς μουσικούς ἐξέδρας· ἡ δὲ τρίτη, ἡ κυρίως χειμερινή, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἀσυντέλεστος ἔτι. Ἐνταῦθα, ἐκάστην Κυριακὴν καὶ Πέμπτην, ἀνακρούει ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ διάφορα τεμάχια μελοδραμάτων, ἅτινα ἐνίοτε εἶνε πρεσβύτερα τοῦ Βῶλου κατὰ τὴν ἡλικίαν, τοῦθ' ὅπερ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν εἶνε καὶ μελωδικώτατα, οὐδ' ὅτι δὲν συγκινοῦσι τὸ ὠραῖον φῶλον τοῦ Βῶλου.

Ἐκ τοῦ ὠραίου τούτου φύλου πολλαὶ τῶν δεσποινῶν καὶ δεσποινίδων ἐνδύονται μετὰ κομψότητος παρισινής, ἔχουσι δὲ τὴν χάριν τοῦ παραστήματος καὶ τὴν εὐχέρειαν τῶν κινήσεων, ἣν παρέχει ἡ ὀξυνομένη ἐν μεγαλοπόλεσι καλαισθησία καὶ ἡ ἐν ταῖς αἰθούσαις καὶ ταῖς χορесперίαις ἀποκτωμένη ἐπιστήμη τοῦ βίου. Ἄλλαι ὅμως, διὰ τοῦ χρώματος καὶ τοῦ σχήματος τῶν ἐσθῆτων αὐτῶν, διὰ τοῦ ἀμνηχανοῦ βαδίσματος τῶν, μαρτυροῦντος ὅτι οἰκουροῦσι πολὺ καὶ ἐξέρχονται ὀλίγον, ἐξελέγχουσι τὴν ἐπαρχιωτικὴν καταγωγὴν τῶν. Ἄλλ' αἱ κόραι τοῦ Πηλίου, ἂν δὲν ἔχωσι πάντοτε τὴν καλλονὴν ἣν ἀναρτῶσιν εἰς τὸν τοῖχον ὅταν κατακλίνωνται πολλαὶ τῶν περικόμφων τῶν πόλεων, ἔχουσιν ὠραίας καὶ δροσερὰς μορφάς, μεγάλους καὶ ἀμυγδαλοσχήμους ὀφθαλμούς, μακρὰς βλεφαρίδας, τὸν ἀέρα τοῦ Πηλίου ἐπὶ τῶν ῥοδο-

χρῶν παρειῶν τῶν, φυσικῶς βαδινὰ καὶ καλλιμορφα σώματα, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν αἱ ῥάπτριαι, ὅσον καὶ ἂν πληρωθῶσιν, εἰς ἐκείνας, αἵτινες εὐμελεῖς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἄλλων, μένουσιν, ἐν τῷ μυχῷ τοῦ κοιτῶνός τῶν, πρὸ ἑαυτῶν, οἰκτρὰ σωματῖα, ῥιγοῦντα ἐξ ἀσχημίας.

* *

Ἄν εἰς πολλὰ ὁ Βῶλος βαδίζει ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν Ἀθηνῶν κατὰ δύο τινὰ εἶνε ἐφάμιλλος αὐτῶν· κατὰ τὸ πνιγερὸν θάλπος καὶ τὸν κοιορτόν τῶν ὁδῶν αὐτοῦ. Περὶ τὸ δειλινὸν κολπίας ἐμβάτης πνέων δροσίζει ὀλίγον τὴν πυρίκαυστον πόλιν τὴν δ' ἐσπέραν διαχέεται τὸ πλῆθος ὅπως ἀναπνεύση, πρὸς τὸ νότιον ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπου ὑψοῦται ὁ βραχῶδης λόφος τῆς Γκορίτσας, ἐφ' οὗ ὀγκώδεις τινὲς λίθοι περιστῶσι τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Δημητριάδος.

Ἡ ἀλιτενὴς ἐκείνη καὶ ἀμμῶδης παραλία ἡ διὰ τῶν διδύμων λουτήρων τῆς ὑπομηνήσκουσα τὸ Φάληρον, ἡ κοσμουμένη ὑπὸ καφενείων καὶ κομψοῦ θερινῷ θεάτρῳ, καλλιτέρο τινῶν ἐκ τῶν παρισισίων, ἀποτελεῖ τὸν προσφιλεῖ, κατὰ τὸ θέρος, περίπατον τῶν Βωλιωτῶν. Ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ, πανταχοῦ παροῦσα, στήνει προχείρως τὰ ἀναλόγια τῆς ἐντὸς τοῦ ξυλίνου περιβόλου τοῦ θεάτρου, καὶ ἀρχίζει τοὺς μελωδικούς καὶ παραπονετικούς τῆς στόνου. Ἄλλὰ διὰ ν' ἀποδειχθῇ καὶ πάλιν ὅτι οὐδὲν τέλειον ἐν τῷ κόσμῳ, κατὰ μῆκος τῆς δροσεύσης παραλίας ὄχαιοι τινες ἐκρέοντες ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν περιπατούντων κυλίουσι πρὸς τὴν θάλασσαν βορβορῶδες καὶ μολυβδόχρον ρεῖθρον.

Πλὴν τοῦ θεάτρου, ἐν ᾧ παριστάνονται δραματικὰ nouveautés ὡς ἡ *Σαμία Ὀργανή*, καὶ ὁ *Κρομμύδας*, πλὴν τοῦ Φασουλῆ, ὅστις ἐν κομψῇ παραλίῳ πλατεῖᾳ ἐξεγείρει καθ' ἐσπέραν τοὺς ἡχηροὺς καγχασμούς τοῦ ὄχλου, ἐπὶ τῆς προκουαίας, πρὸ τοῦ ἀρίστου καφενείου τῆς πόλεως, θίασος Πολωνίδων, ὃν θὰ ἐζήλευον αἱ Ἀθηναί, κατακλεῖ τὰ ὦτα τῆς ἀρίστης κοινῆς τοῦ Βῶλου.

Ἰπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ἐπὶ τῆς μαρμαίρουσης θαλάσσης ταλαντεύονται ἀπαλῶς ἐλαφραὶ λέμβοι· περίξ διαγράφονται οἱ μέλανες ὄγκοι τῶν ἠκυρβολημένων σκαφῶν, μεταξὺ τῶν ὀπιῶν διανοίγονται σεληνοφεγγεῖς διαφάσεις· φανοὶ λαμπυρίζουσιν ὡς ἄστρα ἐπὶ τῶν μεσιστίων· τὰ βαθέα τοῦ λιμένος κολπώματα εἰσὶ βεθυθισμένα ἐν τῇ σκοτίᾳ· μακρὰν φέγγει μυστηριωδῶς τὸ πράσινον καὶ ἐρυθρὸν φῶς τῆς ἀποβάθρας τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ· καὶ ἡ πολωνικὴ μελω-

δία, μεθυστική και περιπαθεστάτη σκορπίζει τὰ παλμώδη κύματά της εἰς τὰ φλοισβίζοντα κύματα τοῦ Παγασητικῆς.

Ἄλλὰ τὸν χειμῶνα ὁ Βῶλος ἄνευ θεάτρων, ἄνευ συναυλιῶν, ἄνευ χορῶν διέρχεται ἀνιαρὰς νύκτας. Οἱ ἐγγύριοι διασκεδάζουσι κἄν διηγούμενοι πρὸς ἀλλήλους τὴν πλῆξιν των· ἀλλ' οἱ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, οἱ καλούμενοι ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν μὲ τὸ πικρὸν ὄνομα «ξένοι», εὐρίσκονται εἰς ἀληθῆ *ξεριτεῖαν*, ἐπὶ γῆς οὐχὶ δημοφύλου, ἐπὶ ἐδάφους ἀστόργου· διότι ἡ φιλία τοῦ Βαλιώτου σταματᾷ μέχρι τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας του· πέραν, ἀνοίγεται τὸ ἄδυτον, εἰς ὃ δὲν εἰσχωροῦσιν οἱ βέβηλοι. Δὲν κυματίζει πλέον ἐπὶ τοῦ Βῶλου ἡ ἐρυθρὰ σημαία ἀλλὰ τὰ ἦθη εἶνε εἰσέτι ἐμπεποτισμένα τῆς δυσπιστίας τῶν Τούρκων, ἐγκλειόντων ζηλοτύπως τὰς χανομίσας των ἐν τῷ μυχῷ τοῦ σιγηλοῦ χαρμελίου, ἐν τῇ τρυφυλῇ σκιᾷ τῶν δικτυωτῶν, μακρὰν τῶν ἱεροσύλων βλεμμάτων. Εἰς τοὺς χορούς, οὓς δίδουσι ἐνίοτε οἱ ἐκεῖ διαμένοντες ξένοι, πλημμυροῦσιν οἱ *καβαλιέροι* καὶ μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων αἱ *δάμαι*· διότι ἐκάστη κεκλημένη οἰκογένεια ἀποστέλλει μὲν τὸν υἱὸν της κρατεῖ δὲ τὴν κόρην της, ἣν φυλάττει ὡς κόρην . . . ὀφθαλμοῦ.

*
* *

Εἶχον ἤδη δύση αἱ Πλειάδες εἰς τὸν οὐρανὸν ὅτε ἠθέλησα νὰ κατακλιθῶ· ἀλλ' ἔκαμα τὸν λογαριασμόν μου, οὐχὶ ἄνευ τοῦ ξενοδόχου (μετ' αὐτοῦ τὸν εἶχον κάμη) ἀλλ' ἄνευ τῶν κωνώπων του. Ὁ ἐπὶ τῶν βλεφάρων μου ὕπνος ἰδὼν τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους λογχοφόρους ἐτρέπη εἰς φυγὴν. Ἦνοιξα τὸ παράθυρόν μου· ἡ πόλις κατάκοπος ἐκ τῆς ἐργασίας ὕπνωττε βαθέως ὑπὸ τὸν μανδύαν τοῦ σκότους. Ἐνώπιόν μου ἐξετείνετο κατὰμαυρον τὸ Πήλιον, τὸ εἰνοσίφυλλον τοῦ Ὀμήρου καὶ ὕλην τοῦ Ἡσιόδου Πήλιον. Σφοδρὰ ῥιπῆ ἀρχαίας ποιήσεως μ' ἔκαμε νὰ λησμονήσω καὶ τοὺς κώνωπας καὶ ἐμαυτόν.

Τὸ ὄρος τοῦτο ἀπέσπασαν πρόρριζον καὶ ἐπέθηκαν τῆς Ὀσσης ὅπως ἐκπορθήσωσι τὸν Ὀλυμπον οἱ γιγάντειοι κατὰ τοῦ Διὸς ἀνάρταται. Ἐντὸς τοῦ κοίλου μυχῷ τῆς Σηπιάδος ἄκρας ἡ θυγάτηρ τοῦ Νηρέως Θέτις ὑπὸ τοῦ Πηλέως διωκομένη μετεμορφώθη εἰς ὕδωρ, εἰς πῦρ (τὰ δύο ἄλλα κακὰ πλὴν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἦτο) εἰς λέοντα, εἰς δράκοντα, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐδραπέτευσεν ἐκ τοῦ ὕγρου πατρικοῦ οἴκου μετὰ τοῦ ἦρωος. Ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐκείνου, διότι οἱ μετὰ τὰς ἀπαγωγὰς, τὰς ἐκουσίας μάλιστα, γάμοι δὲν εἶνε σημερινὴ ἐφεύρεσις τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς, ἠνωχῆθησαν οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαίνας ἐπὶ τοῖς

γάμοις τῆς Νηρηίδος, καὶ ἐνταῦθα ἡ Ἔρις (ἥτις καὶ τώρα ἐπισκέπτεται τὸ Πήλιον συχνά· κίς δὲ καταβαίνει καὶ εἰς τὸν Βῶλον) ἔρριψεν εἰς τὸ μέσον τὸ διαβόητον μῆλόν της.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Πηλίου, ὅπερ τὴν σιγμὴν ἐκείνην, ἐν τῇ νυκτὶ σιγῇ, συνεχέετο μὲ τὸν οὐρανόν, συκοινωνοῦν μετ' αὐτοῦ ὡς ἐν τοῖς γοητευτικοῖς χρόνοις καθ' οὓς ὁ οὐρανὸς ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς λέγει ὁ Μυσεῖ, οἱ Ἀργοναῦται ἐπεσκόπουν τὸν ἀναπεπταμένον ὀρίζοντα, ὄνειροπολοῦντες πέραν αὐτοῦ τὴν θαυμασίαν χώραν τοῦ χρυσομάλλου δέρατος. Ἐκ τοῦ Πηλίου ὑλοτομήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν αἱ ἐλάται, δι' ὧν ἐναυπηγήθη ἡ Ἀργώ, τὸ πρῶτον ἐξ Ἑλλάδος πλοῖον, εἰς ἀκτὰς ἀγνώστους ἀποπλέον, φέρον ἤδη ἐπ' αὐτοῦ τὸ τυχοδιωκτικόν της πνεῦμα.

Ἐκεῖ ἐπάνω, ὑπὸ τὴν κορυφὴν, εἶχεν ὁ Χείρων, τὸ ἄντρον αὐτοῦ καλυφθὲν νῦν ὑπὸ τινος κατακυλισθέντος βράχου, καὶ ἐν ταῖς βήσσαις ἐκείναις ὁ πτολίπορθος καὶ θεοὶς ἐπιεικέλους Πηλεΐδης, ἥσκει τὴν ῥωμαλεῖαν χεῖρα ἥτις εἴμαρτο νὰ προσδέσῃ ὀπισθεν τοῦ ἄρματος καὶ περιεργάγῃ περὶ τὸ τεῖχος τῆς Τροίας, κεκαλυμμένον λύθρῳ, τὸ περικαλλῆς σῶμα τοῦ Ἐκτορος, ὅπερ δὲν ἔμελλε νὰ σφίγξῃ οὐδέποτε πλέον ἐν τῇ θερμῇ ἀγκάλῃ της ἡ δύσποτος Ἄνδρομάχη. . .

*
* *

Τὴν αὐγὴν αἱ οἰκίαι τῶν ἐν ταῖς χαράδραις τοῦ Πηλίου κωμῶν καὶ χωριῶν, ἐν τῇ πάλῃ τοῦ λυκαυγοῦς πρὸς τὸ σκότος, λευκάζουσι ἀμυδρῶς κατὰ μικρὸν ἡ Μακρυνίτσα καὶ ἡ Πορταρὰ διαγράφονται εὐκρινῶς ὁμοίαι πρὸς καταρράκτας οἰκιῶν ἐν ὄρμῃ κατακυλινδουμένων ἐκ τῆς κορυφῆς πρὸς τὴν ὑπώρειαν· ἐν μέσῳ θαλερὰς βλαστήσεως, αἰγείρων, συκαμινεῶν, πλατάνων, ἐλαιῶν, καταπρασίνων καὶ δροσερῶν ὁάσεων ἐπὶ τοῦ τεφροῦ, ὑπὸ τὴν σκιάν, Πηλίου, ἀνακύπτουσι αἱ Σταγιατάι, ἡ Ἀλλημεριά, ἡ Ἀνακασιά. Καπνὸς ἀναθρόσκει ἐκ τινων στεγῶν· τὰ ἐνωρὶς κατακλιθέντα χωρὶα ἀφυπνίζονται φρίσσοντα ὑπὸ τὴν ἐωθινὴν δρόσον.

("Ἐπεται συνέχεια).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ.

Συχνάκις ὠφελεῖται τις περισσότερον ἀπὸ τῶν σφαλμάτων του ἢ ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων του. Τὰ μεγάλα κατορθώματα φυσιοῦσι τὴν καρδίαν καὶ ἐμπνέουσι ἐπικίνδυνον οἴησιν. Τὰ σφάλματα συγκεντροῦσι τὸν ἄνθρωπον ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἀποδίδουσι αὐτῷ τὴν φρόνησιν ἣν εἶχεν ἀπολέσει ἐν ταῖς εὐτυχίαις.